

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โรงเรียนการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
2. แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล
3. บริบทโรงเรียนเฉพาะความพิการ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

1. ความหมายของบทบาท

ลีวินสัน (Levinson ; อ้างถึงใน ประยูร ชินสุวรรณ. 2545 : 20) ได้สรุปความหมาย ของบทบาทไว้ 3 ประการคือ

1. บทบาทหมายถึง ปทัสถาน ความคาดหวัง ข้อห้าม ความรับผิดชอบซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้ บทบาทตามความหมายนี้ คำนึงถึงตัวบุคคลน้อยที่สุดแต่มุ่งไปที่การบ่งชี้หน้าที่อันควรกระทำ
2. บทบาทหมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งที่จะคิดและทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น ๆ
3. บทบาทหมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่จะกระทำโดย ให้สัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคมหรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ แนวทางอันบุคคลพึงกระทำ เมื่อตนดำรงตำแหน่งนั้น ๆ นั่นเอง

สมาน อัสวภูมิ (2549 : 193) ได้ให้ความหมายไว้ว่า บทบาท หมายถึง แบบแผน (Pattern) ของพฤติกรรมที่บุคคลได้รับการคาดหวังตามตำแหน่งงานที่ได้รับมอบหมาย และได้อธิบายเพิ่มเติมอีกว่า การทำหน้าที่ตามบทบาทจะเป็นไปอย่างไม่มีปัญหาและง่ายมากถ้า

คนเรา มีเพียงบทบาทเดียวแต่โดยปกติแล้วคนเราแต่ละคนมีหลายบทบาทในเวลาเดียวกัน ดังนั้นบุคคลต้องเข้าใจบทบาทแต่ละบทบาทที่ตนกำลังทำอยู่ จะให้ดียิ่งขึ้นควรมีเจตคติและพฤติกรรมสอดคล้องกับบทบาทของตนด้วย

จัตราล พันธ์ศิลา (2550 : 11) ได้กล่าวว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลที่แสดงออกตามสิทธิหน้าที่และสถานภาพ ซึ่งพฤติกรรมหรือการกระทำนั้นจะขึ้นอยู่กับสภาพความเป็นอยู่ของบุคคลและความคาดหวังของสังคม ดังนั้นบทบาทจึงเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาและความต้องการของสังคม

จากการศึกษาความหมายของบทบาท สรุปได้ว่า พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การแสดงออกจะมากขึ้นอยู่กับสถานะความเป็นจริง และตามความคาดหวังของสังคม บทบาทจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะสังคม

2. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา

วิโรจน์ สารัตนะ (2542 : 3) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การที่อาศัยหน้าที่ทางการบริหารอย่างน้อย 4 อย่าง คือ การวางแผน การจัดการองค์กร การนำ และการควบคุม ผู้บริหารต้องเป็นผู้รับผิดชอบในกระบวนการดังกล่าว ใช้ทักษะทางการบริหาร แสดงบทบาทและหน้าที่ให้สอดคล้องกับระดับการศึกษา รวมทั้งจะต้องเข้าใจสภาพแวดล้อมขององค์การทั้งภายนอกและภายใน การที่จะพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการศึกษา ให้การศึกษากลายเป็นกระบวนการให้คนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ จะต้องมีการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการที่ดีพอ โดยเปลี่ยนแปลงแนวคิดให้สังคมทุกส่วนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

วันทนา เมืองจันทร์ (2543 : 11-15) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของบริหารที่มีผลต่อการบริหารสถานศึกษา ดังนี้

1. บทบาทของบริหารในฐานะผู้นำ ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีอุดมการณ์ในการทำงาน รู้วิธีนำเทคโนโลยี นวัตกรรมทางการศึกษามาใช้พัฒนาการเรียนการสอน เป็นผู้นำทางวิชาการ
2. บทบาทในด้านดำเนินการ ผู้บริหารจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ จะให้มีระบบ

สารสนเทศ การนิเทศภายใน ตลอดจนเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกมีส่วนช่วยในการพัฒนา
งาน

3. บทบาทในการปรับปรุงเสริมแต่งให้ก้าวหน้า ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จใน การบริหารทุกคนจะมีธรรมชาติประจำใจ ใจกว้าง ใจดี ใจเย็น ยิ้มแย้ม แจ่มใส เปิดโอกาสและสนับสนุนให้บุคลากรได้พัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ผู้บริหารจะช่วยแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานทุกด้านรวมทั้งขจัดข้อจำกัดต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการ ทำงานให้หมดไป

4. บทบาทในฐานะนักพูดที่มีศิลป์และนักฟังที่ดีผู้บริหารจะต้องมีทักษะใน การพูดเพื่อประสาน การพูดเพื่อให้ความรู้ การบรรยาย การสอน การนิเทศ การให้คำปรึกษา การแนะนำ การแก้ปัญหา รวมทั้งทักษะการพูดเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ การพูดเพื่อการ กำกับติดตามประเมินผลการทำงาน และจะต้องฝึกการเป็นนักฟังที่ดี

5. บทบาทในฐานะผู้เข้าถึงคนได้ดี ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะเข้า สัมผัสกับบุคลากร ครู อาจารย์ นักเรียน ประชาชน และชุมชน ตลอดจนผู้นำทางศาสนาได้ อย่างเหมาะสม

6. บทบาทในการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ร่วมงาน ผู้บริหารที่ดีจะต้องเป็นผู้ให้ ตลอดจนแต่ให้ความรัก ความหวังดี ความเมตตากรุณา ความห่วงใยต่อสวัสดิภาพของ บุคลากรในหน่วยงาน รวมทั้งให้เกียรติ ยกย่องทั้งด้านความรู้ ความชำนาญต่าง ๆ ของ ผู้ใต้บังคับบัญชา

7. บทบาทในการสร้างศรัทธาค่านิยม บทบาทนี้เกี่ยวกับการอุทิศเวลาให้แก่ ทางราชการ เป็นผู้บุกเบิก และริเริ่มงานใหม่ ๆ สามารถทำงานได้ทุกเรื่องจนประสบความสำเร็จ และการรู้จักใช้หลักมนุษยสัมพันธ์โดยเฉพาะการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ คนรอบข้าง โดยยึดคุณธรรมประจำใจ พร้อมสร้างค่านิยมขององค์กรให้คณะครู อาจารย์ บุคลากรในโรงเรียน

8. บทบาทนักริเริ่มและสร้างสรรค์ ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จส่วนมากจะ เป็นนัก ริเริ่มและสร้างสรรค์เพียรพยายามสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้แก่ การสนับสนุนและส่งเสริมสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นภายใน สถานศึกษา ตลอดจนสร้างสรรค์รูปแบบการจัดการบริหารการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

9. บทบาทในการเป็นนักเปลี่ยนแปลงและพัฒนา บทบาทผู้บริหารต้องใช้ความอดทนใช้จิตวิทยาสูงในการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานของบุคลากร โดยการเอื้ออำนวยต่อการทำงาน รวมทั้งการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการสอน การบริหาร

10. บทบาทในการกำหนดวิสัยทัศน์ ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จเป็นบุคคลที่มองการณ์ไกลกล้าเสี่ยงเพื่อความเจริญและเอาชนะอุปสรรค เพื่อพัฒนาสถานศึกษา โดยอาศัยความจำเป็น ความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวไกล นำหน้าอยู่ตลอดเวลา

พันธุรัตน์ วิสุธ (2548 : 21) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีบทบาทตามอำนาจหน้าที่ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1. บทบาทในฐานะเป็นผู้บริหาร เช่น บทบาทในการจัดรูปร่าง การจัดโปรแกรมการศึกษา การกำหนดทิศทาง การวางนโยบาย การวางแผน การสื่อความหมาย การติดต่อสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ การจัดบรรยากาศการประสานและอำนวยความสะดวกในการตัดสินใจสั่งการและการมอบหมายงานให้คณะครู ปฏิบัติ

2. บทบาทในฐานะผู้นำ เช่น เป็นผู้นำในการทำวิจัย การสร้างความสัมพันธ์กับคณะครูชุมชน การพัฒนาความคิด การกระตุ้นคน การตัดสินใจ การจัดองค์กร การวัดผล ประเมินผลติดตามผล อำนาจความสะดวกให้คำปรึกษา แนะนำ การจูงใจ การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจกับครูได้บังคับบัญชาเพื่อให้ได้รับขวัญและกำลังใจอย่างดีพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป และผู้บริหารเองจะต้องใช้ศิลปะในการบริหาร มีปฏิภาณไหวพริบพร้อมทั้งปฏิบัติงานให้ได้ผลงาน และน้ำใจจากผู้ร่วมงานและบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี

อุษณีย์ โทธิสุข (2541 : 36) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารการศึกษาทุกหน่วยงานระดับว่า ผู้บริหารถือว่าเป็นผู้กุมบังเหียนแห่งความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจึงต้องเข้าใจถึงหัวใจของการเรียนรู้ของเด็ก โดยอาจมีแนวปฏิบัติดังนี้คือ การสร้างกลไกในการจัดระบบการเรียนรู้ที่ครบวงจร ทั้งวิธีการจัดการเรียนการสอนของครู แนวทางการจัดหลักสูตรใหม่ ระบบการวัดและประเมินผล การจัดสภาพแวดล้อม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

วิโรจน์ สารัตนะ (2546 : 5-7) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่จะแสดงบทบาทออกมา 10 บทบาทย่อยภายใต้บทบาทหลัก 3 ดังนี้

1. กลุ่มบทบาทเชิงสัมพันธ์บุคคล (Interpersonal roles) เป็นบทบาทที่เกิดขึ้นจากอำนาจและสถานะตำแหน่งแบบทางการ เป็นบทบาทที่ทำให้ผู้บริหารเป็น “ศูนย์รวมประสาท” (Nerve center) ขององค์การประกอบด้วย

1.1 บทบาทเป็นสัญลักษณ์ขององค์การ (Symbolic or figurehead) ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน ประเพณีหรือพิธีการขององค์การ เช่นบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการมอบวุฒิบัตรการศึกษาแก่ผู้จบการศึกษา เป็นต้น

1.2 บทบาทเป็นผู้นำองค์การ (Leader) มุ่งอำนวยความสะดวก การจูงใจ การติดต่อสื่อสารและการควบคุม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

1.3 บทบาทเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ (Liaison) กับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลภายนอกองค์การ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อองค์การ

2. กลุ่มบทบาทเชิงสารสนเทศ (Informational roles) เป็นบทบาทที่ทำให้ผู้บริหารเป็นศูนย์กลางของข้อมูลข่าวสารทั้งในฐานะผู้รับและผู้ส่งประกอบด้วย

2.1 บทบาทเป็นผู้กำกับติดตามผล (Monitor) ให้ได้ข้อมูลข่าวสารทั้งภายในและภายนอกเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์การ

2.2 บทบาทเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร (Dissemination) ที่ได้รับทั้งภายในและภายนอกให้แก่บุคลากรในองค์การ

2.3 บทบาทเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ (Spokesperson) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การต่อบุคคลภายนอกองค์การ

3. กลุ่มบทบาทเชิงตัดสินใจ (Decisional roles) เป็นบทบาทที่ทำให้ผู้บริหารเป็น “นักตัดสินใจ” (Decisional maker) อันสืบเนื่องจากบทบาทสองกลุ่มแรกประกอบด้วย

3.1 บทบาทเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) มุ่งริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ในองค์การอยู่เสมอ

3.2 บทบาทเป็นผู้ขจัดสิ่งก่อกวน (Disturbance handler) โดยแก้ปัญหาเมื่อองค์การเผชิญสิ่งรบกวนที่ไม่คาดหวังอย่างฉับไวและได้ผล

3.3 บทบาทผู้จัดสรรทรัพยากร (Allocated) ให้แก่ส่วนต่างๆในองค์การ

3.4 บทบาทเป็นนักเจรจาต่อรอง (Negotiator) กับบุคคลอื่นหรือองค์การอื่น เพื่อให้ได้สิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อองค์การ

จักรวาล พันธุ์ศิลา (2550 : 14) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย เป้าหมายของโรงเรียน เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมต่างๆให้

ตุล่งสำเร็จตามเป้าหมายรวมทั้งเป็นผู้ควบคุมกำกับติดตามการทำงานของบุคลากร จัดหาทรัพยากรและควบคุมกำกับติดตามการใช้ทรัพยากรให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและประสิทธิภาพ

เสน่ห์ เหลือพันธ์ (2551 : 14) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารในยุคปฏิรูปการศึกษามีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ มีวิสัยทัศน์ในการบริหารการศึกษาให้กับการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาความหมายของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้นำในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายในงานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไปจึงต้องเป็นคนที่มีความสามารถ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความรับผิดชอบ มีใจเป็นกัลยาณมิตร ประสานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา

3. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาในระดับโรงเรียนจะสำเร็จขึ้นอยู่กับ การแสดงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา มีนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษา กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษาไว้ดังนี้

วิราภรณ์ ภูวัฒน์กุล (2543 : 34-36) ได้กล่าวถึงผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้นำในการบริหารโรงเรียน เป็นที่คาดหวังว่าจะเป็นผู้นำทางวิชาการของโรงเรียนและแสดงบทบาทในการเกี่ยวข้องและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนการสอน แต่เป็นที่น่าสังเกตได้ว่า ผู้บริหารศึกษาไทยจะเป็นผู้บริหารอาคารสถานที่และงานธุรการมากกว่างานวิชาการ หน้าที่และบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารวิชาการ มี 2 ประการ คือ

1. หน้าที่นำทางการสอนและนิเทศการสอน
 2. หน้าที่เป็นผู้นำในการพัฒนาหลักสูตร ประเมินผลการเรียน ตารางสอน
- สื่อการเรียนการสอนและการจัดกระบวนการเรียนการสอน

ส่วนบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่

1. บทบาทของผู้ฝึกสอน (Coach) ผู้บริหารต้องสามารถทำความเข้าใจและสร้างความเข้าใจกับครูอาจารย์ให้มีความรู้ ความสามารถและรู้จักตนเองอย่างแท้จริง

2. บทบาทของผู้ประเมิน (Appraiser) ผู้บริหารมีหน้าที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูอาจารย์โดยตรงไปตรงมาโดยเฉพาะในส่วนที่ต้องปรับปรุงเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องอย่างแท้จริง

3. บทบาทของที่ปรึกษา (Advisor) ผู้บริหารจะต้องช่วยกระตุ้นความคิดริเริ่มให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการกำหนดเป้าหมาย (Goals) ของครูอาจารย์เกี่ยวกับการพัฒนาความก้าวหน้าทางอาชีพ

4. บทบาทของผู้ช่วยเหลือ (Referral Agent) ผู้บริหารต้องหาทางสนับสนุนให้ครูอาจารย์ประสบความสำเร็จในการวางแผนปฏิบัติงานเพื่อความก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในสายงานการสอน

การบริหารงานโรงเรียนเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตลอดจนชุมชนที่จะต้องทำหน้าที่เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการจัดการศึกษา เพื่อให้ผลผลิต คือ ตัวผู้เรียนเองเป็นไปตามลักษณะที่พึงประสงค์ ภารกิจหลักของโรงเรียน คือ การบริหารงานวิชาการ และมีภาระงานรอง คือ งานอื่นที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาการบริหารงานของกระทรวง ศึกษาธิการตามแนวโครงสร้างใหม่ได้กำหนดให้สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขอบข่ายภารกิจบริหารสถานศึกษาเป็น 4 กลุ่มงาน ประกอบด้วย การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคลและ การบริหารทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 33-65) ซึ่งแต่ละงานมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การบริหารงานวิชาการ

ขอบข่ายและภารกิจของการบริหารวิชาการ ดังนี้

- 1.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 1.3 การวัดผลประเมินผล และเทียบโอนการศึกษา
- 1.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 1.5 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 1.6 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- 1.7 การนิเทศทางการศึกษา
- 1.8 การแนะแนวการศึกษา
- 1.9 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพในสถานศึกษา

- 1.10 การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
- 1.11 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
- 1.12 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร
หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. การบริหารงานงบประมาณ

ขอบข่ายและภารกิจของการบริหารงานงบประมาณ ดังนี้

2.1 การจัดทำและเสนอของงบประมาณ

2.2 การจัดสรรงบประมาณ

2.3 การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงิน และ

ผลการดำเนินงาน

2.4 การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา

2.5 การบริหารการเงิน

2.6 การบริหารบัญชี

2.7 การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

3. การบริหารงานบุคคล

ขอบข่ายและภารกิจของการบริหารงานบุคคล ดังนี้

3.1 การวางแผนอัตรากำลัง และกำหนดตำแหน่ง

3.2 การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง

3.3 การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

3.4 วินัยและการรักษาวินัย

3.5 การออกจากราชการ

4. การบริหารทั่วไป

ขอบข่ายและภารกิจของการบริหารทั่วไป ดังนี้

4.1 การดำเนินงานธุรการ

4.2 งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.3 การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

4.4 การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

4.5 การจัดระบบบริหาร และพัฒนาองค์กร

4.6 งานเทคโนโลยีสารสนเทศ

4.7 การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและ
บริหารทั่วไป

4.8 การดูแลอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อม

4.9 การทำทะเบียนผู้เรียน

4.10 การรับนักเรียน

4.11 การส่งเสริมและการประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอก
ระบบ และตามอัธยาศัย

4.12 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

4.13 การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน

4.14 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

4.15 การส่งเสริมสนับสนุน และประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล
ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

4.16 ประสานงานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานอื่น

4.17 การจัดระบบควบคุมภายในหน่วยงาน

4.18 งานบริการสาธารณะ

4.19 งานที่ไม่ระบุไว้ในงานอื่น ๆ

จากการกิจตามโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา ในยุคการปฏิรูปการศึกษาเป็น
การปรับเปลี่ยนกลุ่มงานจาก 6 กลุ่มงานเดิม มาเป็น 4 กลุ่มงาน ซึ่งประกอบไปด้วย งาน
บริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งผู้บริหาร
สถานศึกษาจะต้องมีการจัดโครงสร้าง จัดองค์กร เพื่อรับผิดชอบตามภาระงานให้เกิด
ประสิทธิภาพ และทำให้บรรลุ ตามวัตถุประสงค์ ตามเจตนารมณ์ของกรปฏิรูปการศึกษา
จากการศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการจัดการศึกษา สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารในการ
จัดการศึกษาเป็นบทบาทในการเป็นผู้นำในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน โดยต้องมี
ความสามารถในการประสานความร่วมมือกับชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัด
การศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา โดยผู้บริหารจะต้องสนับสนุน
ส่งเสริม การจัดการศึกษาในสถานศึกษาทั้งในด้านบุคลากร สถานที่ งบประมาณ และสิ่งอื่น
ใดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในสถานศึกษา และผู้บริหารจะต้องมีหน้าที่ในการป้องกัน
การกระทำผิดอันก่อให้เกิดความเสียหายในสถานศึกษาด้วย

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

การจัดการทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP เกิดจากความพยายามในการจัดการศึกษาพิเศษ โดยรัฐบาลกลางของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายชื่อ Education for All Handicapped Children Act of 1975 หรือเรียกสั้น ๆ ว่า Pubic Law 94-142 (PL 94-142) ซึ่งมีผลบังคับใช้ในปี ค.ศ. 1977 โดยกำหนดให้คนพิการทุกคนที่มีอายุ 3-21 ปี ได้รับการศึกษาและมีการกำหนดให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณ เพื่อการศึกษาพิเศษเพิ่มมากขึ้นจากในอดีต ต่อมาในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1990 PL 95-142 ได้เปลี่ยนเป็น (Individuals With Disabilities Education Act : IDEA (PL 104-476) ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้เน้นความสำคัญของการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องที่ต้องการศึกษาพิเศษ ซึ่งมีการกำหนดจุดประสงค์ การวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลและการติดตามความก้าวหน้า (กระทรวงศึกษาธิการ. 2543 : 68) สาระสำคัญของกฎหมายว่าด้วยการศึกษาสำหรับคนพิการของสหรัฐอเมริกาทั้งสองฉบับโดยสรุป ดังนี้

1. ห้ามทุกโรงเรียนปฏิเสธคนพิการเข้าเรียน
2. ต้องจัดการศึกษาให้คนพิการอย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไปโดยไม่เลือกปฏิบัติ
3. จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของผู้เรียนแต่ละบุคคล โดยการทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล
4. สภาพแวดล้อมให้มีข้อจำกัดน้อยที่สุดสำหรับคนพิการและให้โอกาสคนพิการอยู่ร่วมในสภาพแวดล้อมทั่วไปมากที่สุด
5. จัดกระบวนการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการวางแผนการจัดการศึกษาให้คนพิการ
6. ผู้ปกครองมีหน้าที่รับผิดชอบ มีส่วนในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และมีส่วนช่วยเหลือในการพัฒนาความสามารถของคนพิการให้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล

1. ความหมายและความสำคัญ

สมพร หวานเสร็จ (2543 : 2) ได้ให้ความหมายของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลว่าเป็นแผนการจัดการศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นรายบุคคล โดยในแผนจะประกอบด้วยเป้าหมายและเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่สนองความต้องการ

จำเป็นของเด็กแต่ละคนให้มากที่สุด ซึ่งผู้รับผิดชอบควรต้องพัฒนาเด็กให้ได้ตามเป้าหมายในช่วงเวลาที่กำหนดในแผนซึ่งอาจกำหนดเป็นช่วงเวลา 1 ปีการศึกษาเป็นต้น การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองคนพิการ ครูผู้สอน ผู้ที่เกี่ยวข้อง และคนพิการได้ร่วมกันจัดทำขึ้น โดยยึดความต้องการจำเป็นทางการเรียนรู้ของคนพิการแต่ละคนเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องนำไปดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนกำหนด สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นได้ทางการศึกษาให้คนพิการแต่ละคนได้อย่างถูกต้องและคนพิการแต่ละคนสามารถเรียนรู้ พัฒนาได้ตามธรรมชาติอย่างเต็มศักยภาพ หลักการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลยึดหลักการ ดังนี้

1. จัดทำให้กับคนพิการทุกคนเป็นรายบุคคล
2. มุ่งพัฒนาคนพิการอย่างเต็มศักยภาพทุกด้าน
3. ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน
4. ครอบคลุม ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
5. มีการประเมินผลเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
6. มีข้อมูลให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการ

ศรัียา นิยมธรรม (2546 : 29) กล่าวว่าแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

(Individualized Education Program) ใช้ชื่อย่อเป็นภาษาอังกฤษว่า IEP หมายถึง แผนการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อเป็นแนวทางในการให้การศึกษให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และให้นักเรียนได้เรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับความสามารถโดยระยะเวลาที่แน่ชัดว่าจะใช้โปรแกรมนี้เป็นเวลานานเท่าใด และจะวัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้อย่างไรและได้รับบริการด้านอื่นๆ ที่จำเป็นในลักษณะใดบ้าง

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2546 : 13) ได้กำหนดความสำคัญของการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ไว้ว่าคนพิการที่ได้จดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการหรือบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน สติปัญญา ร่างกายหรือสุขภาพ การเรียนรู้ การพูดและภาษา บุคคลออทิสติก และบุคคลพิการซ้อน ที่สถานศึกษารับรองว่าเป็นบุคคลที่มีความต้องการพิเศษด้านการศึกษา ต้องได้รับการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เนื่องจากประการที่ 1 เนื่องจากกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พุทธศักราช 2545 โดยกำหนดให้มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ประการที่ 2 เป็นการประกันความเหมาะสมในการจัดการศึกษาให้แก่นักเรียนพิการ ซึ่ง

จะต้องจัดตามความต้องการจำเป็นพิเศษทางการเรียนรู้ ประการที่ 3 เป็นการประกันว่า ได้มีการจัดบริการทางการศึกษาพิเศษและบริการอื่นตามที่ระบุไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลจริง และประการที่ 4 เป็นแนวทางในการดำเนินการควบคุมและติดตามผลการให้บริการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 6) ได้ให้ความหมายแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล หมายถึง แผนการให้บริการทางการศึกษาพิเศษรายปีที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรให้กับนักเรียนพิการ หรือที่มีความบกพร่องเป็นเฉพาะบุคคล โดย พ่อแม่หรือผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดทำซึ่งจะต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับ ระดับความสามารถของนักเรียนในปัจจุบัน ตลอดจนกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้เป็นเฉพาะบุคคล

ประกอบ ผลพิชฎานันท์ (2552 : 17) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลเป็นแผนที่กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนเป็นรายบุคคลซึ่งจัดทำโดยได้รับความร่วมมือและความยินยอมจากผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ร่วมกับทีมสหวิทยาการ เช่น นักจิตวิทยา นักกิจกรรมบำบัด นักกายภาพบำบัด เป็นต้น รวมถึงการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ที่สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อช่วยเหลือและส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

พวงแก้ว กิจธรรม (2550 : 2) กล่าวว่า เครื่องมือสำคัญซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าสามารถใช้ในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลคือ โปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล

จากการศึกษาความหมายและความสำคัญของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลสรุปได้ว่า แผนการจัดการศึกษาที่จัดทำให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่องและมีความต้องการจำเป็นพิเศษเป็นรายบุคคลในสถานศึกษา มีความสำคัญกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างมากเพราะเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่ยอมรับกันว่าสามารถใช้ในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลได้อย่างเหมาะสม

2. หลักการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ (2548 : 24) ได้ให้หลักในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลไว้ดังนี้

การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลควรยึดหลักการ ดังนี้

1. จัดให้กับคนพิการทุกคนเป็นรายบุคคล
2. สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการแต่ละคน
3. มุ่งพัฒนานคนพิการอย่างเต็มศักยภาพทุกด้าน
4. ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำ
5. ครอบคลุม ยืดหยุ่น ทันสมัยและสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
6. ประเมินผลและและปรับปรุงให้เหมาะสมเป็นระยะอย่างต่อเนื่องและ

สม่ำเสมอ

จากการศึกษาหลักการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล สรุปได้ว่าแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลต้องจัดให้กับคนพิการเป็นรายบุคคล โดยจัดให้เหมาะสม ยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการอย่างมีคุณภาพ มีการประเมินและปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงทุกฝ่ายจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลด้วย

3. ประโยชน์ของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ (2548 : 17-18) ได้ให้ประโยชน์ของการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ไว้ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อคนพิการ
 - 1.1 ได้รับการช่วยเหลือ บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพและได้รับการศึกษา สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคลอย่างเหมาะสม
 - 1.2 ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใด การศึกษา ตามที่กำหนดในกฎหมายอย่างสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล
 - 1.3 ได้เรียนรู้และพัฒนาเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล
 - 1.4 ได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลและปรับปรุงการจัดการศึกษาให้คนพิการอย่างเหมาะสม
2. ประโยชน์ต่อผู้ปกครอง
 - 2.1 สามารถปรึกษาและขอคำแนะนำกับผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับคนพิการแต่ละคนได้
 - 2.2 มีส่วนร่วมนำหนดจุดมุ่งหมาย รวมทั้งจัดทำแผนการช่วยเหลือ บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพและจัดการศึกษาของคนพิการแต่ละคนอย่างเหมาะสม

2.3 สามารถขอรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคลที่กำหนดในกฎกระทรวงให้แก่คนพิการ

2.4 ได้รับรู้ เข้าใจและสามารถมีส่วนร่วมในการฝึกและส่งเสริม การบำบัดฟื้นฟูสภาพและพัฒนาการศึกษาของคนพิการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2.5 ได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลปรับปรุงการจัดการศึกษาให้คนพิการอย่างเหมาะสม

3. ประโยชน์ต่อครูผู้สอน

3.1 เป็นข้อมูลในการศึกษาและวิเคราะห์เพื่อนำไปพัฒนาคนพิการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

3.2 รู้ขอบเขตความรับผิดชอบของตนเอง

3.3 สามารถนำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลไปจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan :IIP) อย่างสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการ

3.4 มีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนสำหรับคนพิการแต่ละตามความเหมาะสม

3.5 จัดการประเมินผล และรายงานความก้าวหน้าทางการเรียนของคนพิการแต่ละคนได้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

4 ประโยชน์ต่อสถานศึกษา

4.1 เป็นข้อมูลในการจัดคนพิการเข้าศึกษาในรูปแบบ ระบบ และระดับที่เหมาะสม

4.2 มีข้อมูลที่ชัดเจนในการวางแผนบริหาร จัดงบประมาณและจัดการเรียนการสอน

4.3 มีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ที่ส่งเสริมในการจัดการเรียนการสอนสำหรับคนพิการแต่ละคนอย่างมีประสิทธิภาพ

4.4 มีข้อมูลที่สามารถใช้เป็นฐานในการพัฒนาหลักสูตรและ แนวทางการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบและเหมาะสม

จากการศึกษาประโยชน์ในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล สรุปได้ว่าแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลไม่เพียงแต่จะมีประโยชน์กับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ

แล้วยังมีประโยชน์ต่อ ผู้ปกครอง ครูผู้สอน และสถานศึกษา ซึ่งจะได้ทำงานประสานกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

4. เนื้อหาสาระของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

ในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ต้องระบุวันเริ่มต้นให้บริการ และวันสิ้นสุดการให้บริการ หรือกำหนดระยะเวลาตามความเหมาะสมกับคนพิการแต่ละบุคคล ซึ่งไม่เกิน 1 ปี การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลจึงต้องพิจารณาจัดทำให้เหมาะสมกับประเภทความพิการ รูปแบบและระดับของการศึกษา รวมทั้งนโยบายของสถานศึกษา นั่นคือ แผนจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ไม่จำเป็นต้องมีเนื้อหาสาระเหมือนกันทุกประการ

สาระสำคัญของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อเป็นตัวอย่างให้แต่ละสถานศึกษานำไปปรับใช้ให้เหมาะสมต่อไป ทั้งนี้ ได้แบ่งเนื้อหาสาระสำคัญของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลเนื้อหาส่วนนี้อาจนำจากแฟ้มประวัติคนพิการมาเป็นข้อมูลจัดทำเป็น “แบบบันทึกข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล” หรือใส่รวมไว้ในแบบบันทึกแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลตามความเหมาะสมของแต่ละหน่วยงาน

1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคนพิการ เช่น ชื่อ - นามสกุล ศาสนา วันเดือน ปี เกิด อายุ ที่อยู่ เป็นต้น

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว เช่น ชื่อ - นามสกุล บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง อาชีพ รายได้และที่อยู่ เป็นต้น

1.3 ข้อมูลด้านสวัสดิการและสังคมสงเคราะห์ เช่น การจดทะเบียนคนพิการ การทำบัตรสวัสดิการประชาชนด้านการรักษาพยาบาล การรับบริการตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 เป็นต้น

1.4 ข้อมูลสุขภาพหรือความบกพร่อง เช่น ประเภท ลักษณะและสาเหตุ ความพิการ อายุที่เริ่มพิการ การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสมรรถภาพ โรคประจำตัวและยาที่ต้องใช้ เป็นต้น

1.5 ข้อมูลด้านการศึกษา เช่น สถานศึกษาและระดับชั้นเรียนของคนพิการในอดีตและปัจจุบันรวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่เคยได้รับ เป็นต้น

1.6 ข้อมูลความสามารถพื้นฐาน เป็นข้อมูลเกี่ยวกับจุดเด่น จุดด้อย ความสามารถพื้นฐาน หรือระดับผลสัมฤทธิ์แต่ละทักษะหรือวิชาการ เช่น ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก ทักษะการช่วยเหลือตัวเอง ทักษะสังคม ทักษะการสื่อสาร ทักษะวิชาการ ทักษะพื้นฐานอาชีพ ทักษะหรือวิชาอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งประเมินโดยผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ครูผู้สอน ครูประจำชั้น นักวิชาชีพหรือครูที่ทำหน้าที่ในการฟื้นฟูสมรรถภาพ ด้านต่าง ๆ

ในกรณีที่สถานศึกษาไม่สามารถดำเนินการประเมินความสามารถพื้นฐานของนักเรียนพิการดังกล่าวได้ให้ประสานงานส่งต่อคนพิการไปรับการประเมินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอยู่ใกล้สถานศึกษาหรือบ้านของคนพิการ แล้วนำผลการประเมินมากรอกในแบบบันทึก แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

2. แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้

2.1 ความเห็นของคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นข้อมูลซึ่งคณะกรรมการได้พิจารณาข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับคนพิการ (ข้อ 1) และมีความคิดเห็นว่า คนพิการควรได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านต่างๆ ทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา สังคม และอาชีพ อย่างไรบ้าง

2.2 จุดมุ่งหมาย คณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลนำ ข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับคนพิการทั้งหมดที่ได้จากการเก็บรวบรวมในเบื้องต้นที่กล่าวมาแล้ว รวมทั้งหลักสูตรและแนวการจัดประสบการณ์ที่ควรจัดให้คนพิการได้เรียนตามความต้องการจำเป็น และนโยบายของสถานศึกษามาเป็นหลักในการร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมายที่คนพิการควรได้รับการบริการในด้านการแพทย์ การศึกษา สังคมและอาชีพ พร้อมทั้งระบุ ผู้รับผิดชอบในการจัดบริการหรือกิจกรรมการเรียนการสอน ในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี เช่น การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการแพทย์

1. ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ เช่น ยืนได้ กระโดด 2 ขาได้ หรือรับส่งฟุตบอลได้ เป็นต้น

2. ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก เช่น หยิบจับสิ่งของได้ จับดินสอได้ เขียนหนังสือได้ เป็นต้น

3. ทักษะการช่วยเหลือตัวเอง เช่น รับประทานอาหารด้วยตัวเองได้ควบคุมการขับถ่ายได้ เป็นต้น

4. ทักษะการสื่อสาร เช่น เข้าใจคำสั่งสั้นๆได้ อ่านประโยคยาวๆได้ เป็นต้น

การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการศึกษา

ทักษะทางวิชาการ เช่น อ่านคำควบกล้ำ ได้ บวกเลข 3 หลัก

ได้ เป็นต้น

การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านสังคม

ทักษะสังคม เช่น เล่นและทำงานร่วมกับเพื่อนได้ มารยาทสังคมเหมาะสม

ทำงานบ้านง่าย ๆ ได้ เป็นต้น

การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ

ทักษะพื้นฐานอาชีพ เช่น เย็บผ้าได้ ทำไข่เค็มได้ เป็นต้น

2.3 ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก คือ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เป็นรายการสิ่งที่อำนวยความสะดวก คือ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการ รวมทั้งวิธีการขอรับสิ่งอำนวยความสะดวก คือ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลร่วมกันพิจารณากำหนด

2.4 การลงนามของคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นรายชื่อคณะกรรมการและลงนามกำกับไว้เป็นหลักฐาน เพื่อแสดงถึงการมีข้อตกลงร่วมกันของคณะกรรมการหรือผู้รับผิดชอบจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

3. รายงานผลการประเมินผล

การรายงานผลการประเมิน เป็นการดำเนินงานตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยรับผิดชอบหรือผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้บันทึก ทั้งนี้ ควรประเมินผลอย่างน้อย 2 ครั้ง เพื่อรายงานความก้าวหน้าของความสามารถหรือพัฒนาการของคนพิการแต่ละบุคคล (ดูรายละเอียดในข้อ 8 ของบทที่ 4) และเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

4. แผนปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

แผนปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นมติของคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล หลังจากได้ประเมินผลการดำเนินงาน หรือประชุมพิจารณาปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลในแต่ละครั้ง

จากศึกษาเนื้อหาสาระของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล สรุปได้ว่า แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลอาจประกอบด้วย 4 ส่วนคือ

1. ข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ประกอบด้วย
 - 1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคนพิการ
 - 1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว
 - 1.3 ข้อมูลด้านสวัสดิการและสังคมสงเคราะห์
 - 1.4 ข้อมูลด้านสุขภาพ หรือความบกพร่อง
 - 1.5 ข้อมูลด้านการศึกษา
 - 1.6 ข้อมูลด้านความสามารถพื้นฐาน

2. แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ประกอบด้วย

- 2.1 ความเห็นของคณะกรรมการในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะ

บุคคล

- 2.2 จุดมุ่งหมาย

- 2.3 ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลือ

อื่นใดทางการศึกษาตามที่กระทรวงกำหนด

- 2.4 การลงนามของคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

3. รายงานการประเมินผล

4. แผนปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

ซึ่งรายละเอียดข้างต้นมีแบบฟอร์มในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

แสดงในภาคผนวก

5. กระบวนการในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

- 5.1 ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

5.1.1 สํารวจนักเรียนในชั้นเรียนปกติ เพื่อค้นหานักเรียนที่มีความผิดปกติโดยการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ผลการเรียนของนักเรียน โดยอาศัยความร่วมมือของครูที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน จากนั้นนำมาวิเคราะห์ปัญหาทางวิชาการหรือพฤติกรรมของนักเรียน

5.1.2 คณะครูที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนร่วมมือกันระดมสมอง เพื่อหาวิธีแก้ปัญหาการให้ความช่วยเหลือตามปัญหาที่พบเพื่อเป็นการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น หากทำ

การช่วยเหลือนักเรียนแล้ว นักเรียนยังคงมีปัญหาอยู่ จึงดำเนินการส่งต่อเพื่อรับการทดสอบโดยละเอียดจากผู้เชี่ยวชาญต่อไป

5.1.3 แจ้งข้อมูลปัญหาของนักเรียน ที่ทางโรงเรียนค้นพบ ให้ผู้ปกครองทราบเพื่อประสานทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง ขอข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนเพิ่มเติม และขออนุญาตผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งต่อนักเรียนเพื่อรับการทดสอบโดยละเอียดจากผู้เชี่ยวชาญ

5.1.4 รวบรวมและบันทึกข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับนักเรียนอย่างละเอียดโดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การทดสอบ การสังเกตพฤติกรรม การเยี่ยมบ้าน การสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ดังนี้

- 1) ข้อมูลส่วนตัว เช่น ชื่อ สกุล เลขบัตรประจำตัวประชาชน ศาสนา วันเดือนปีเกิด ที่อยู่ เป็นต้น
- 2) ข้อมูลสุขภาพ เช่น ประวัติการเจ็บป่วย โรคประจำตัว เป็นต้น
- 3) ข้อมูลครอบครัว เช่น ชื่อ สกุล บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง อาชีพ ที่อยู่ เป็นต้น
- 4) ข้อมูลการศึกษา เช่น สถานศึกษา ระดับชั้นเรียนในอดีตและปัจจุบัน เป็นต้น

จากการศึกษาการเตรียมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล สรุปได้ว่าเป็นการปฏิบัติกิจกรรมก่อนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล มีการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน โดยการสังเกต สัมภาษณ์ หรือการทดสอบ โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางการช่วยเหลือ จึงแจ้งผู้ปกครองเพื่อชี้แจงแนวทางปฏิบัติในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลต่อไป

5.2 ขั้นตอนงานจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

5.2.1 ทำการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนเพื่อค้นหาจุดเด่น จุดด้อย โดยคณะสหวิทยาการ ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญหลายด้าน เช่น นักจิตวิทยา นักแก้ไขการพูดและภาษา ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ครูการศึกษาพิเศษ ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ นักกิจกรรมบำบัด เป็นต้น โดยใช้เครื่องมือในการทดสอบที่เที่ยงตรงมีค่าความเชื่อมั่นในระดับสูง สามารถทดสอบความต้องการทางการศึกษาของนักเรียนได้ชัดเจน

5.2.2 แจ้งผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนให้กับผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ โดยละเอียด

5.2.3 โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล สำหรับนักเรียนรายบุคคล ประมาณ 3-7 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียน ครูประจำชั้น ครู การศึกษาพิเศษ ผู้ปกครองนักเรียน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางที่เกี่ยวข้อง เช่น นักกิจกรรมบำบัด นักแก้ไขการพูด นักกายภาพบำบัด เป็นต้น

5.2.4 การประชุมคณะกรรมการเพื่อจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล สำหรับนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้ข้อมูลจากการทดสอบเป็นพื้นฐานในการจัดทำ

1) การระบุระดับความสามารถในปัจจุบันของผู้เรียน ได้แก่ ลักษณะของ จุดเด่น จุดด้อย โดยระบุให้สอดคล้องกับผลการทดสอบ

2) การกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาเพื่อบอกทิศทางการพัฒนานักเรียน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ จุดมุ่งหมายระยะยาว และจุดมุ่งหมายระยะสั้น

จุดมุ่งหมายระยะยาว โดยจะกำหนดไว้ไม่เกิน 1 ปี เป็นจุดมุ่งหมายที่กว้างและ ชัดเจน ระบุ โดยใช้ข้อมูลของระดับความสามารถในปัจจุบันของนักเรียน ในส่วนของจุดด้อยมา เขียนเป็นจุดมุ่งหมายระยะยาว

จุดมุ่งหมายระยะสั้นเป็นจุดมุ่งหมายที่กำหนดพฤติกรรมหรือทักษะให้นักเรียน สามารถเรียนรู้หรือทำได้ในระยะสั้น อาจเป็น 2-3 วัน 2-3 สัปดาห์ หรือ 1 ภาคเรียน โดยยึด จุดมุ่งหมายระยะยาวเป็นหลัก

3) การกำหนดวิธีการวัดผล ประเมินผล ต้องระบุว่า จะใช้วิธีการ ประเมินผลวิธีใด และมีขั้นตอนอย่างไร ควรประเมินผลอย่างน้อย ภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อ ตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนและหากพบว่านักเรียนไม่มีความก้าวหน้าจะต้อง ดำเนินการปรับแผนการจัดการศึกษาให้เหมาะสมต่อไป

4) การกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแต่ละเป้าหมายในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

5) การกำหนดความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความ ช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ต้องให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของนักเรียน เช่น ระบุ รายการความต้องการจำเป็นของนักเรียน เช่น ระบุรายการความต้องการจากจุดประสงค์เชิง พฤติกรรมของนักเรียน ระบุรหัสของรายการความต้องการตามเอกสารบัญชี ก ข ค บัญชีแนบ ท้ายกฎกระทรวงฯ ระบุชื่อผู้จัดหารายการความต้องการ วิธีการจัดหารายการความต้องการ จำนวนเงินที่ขออนุดหนุน เหตุผลความจำเป็นของรายการความต้องการ เป็นต้น

6) การลงความเห็นชอบของคณะผู้จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยมีการลงรายชื่อของคณะผู้จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ทุกคนตามตำแหน่งของคณะกรรมการ กำกับไว้ด้วยท้ายของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

จากศึกษาการดำเนินการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล สรุปได้ว่า การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ทดสอบความสามารถของผู้เรียนเพื่อหาจุดเด่นและจุดด้อยของผู้เรียน โดยคณะสหวิทยาการ แต่งตั้งคณะกรรมการการทำงานในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล มีการประชุมเพื่อวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลตามความสามารถ จุดเด่นและจุดด้อยของผู้เรียนเพื่อทำการพัฒนา โดยระดับความสามารถ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่จะพัฒนาในระยะเวลา 1 ปี วิธีการวัดและประเมินผล งบประมาณในการจัดซื้อ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

5.3 การปฏิบัติตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

การปฏิบัติตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล คือ การนำแผนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลไปสู่การปฏิบัติ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายระยะยาวที่กำหนดไว้ ปฏิบัติโดยครูผู้สอนหรือ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ที่ระบุไว้ให้เป็นผู้สอนหรือผู้บำบัดฟื้นฟูนักเรียน โดยการนำจุดมุ่งหมายระยะสั้นที่ระบุไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ไปจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล และปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการบำบัดฟื้นฟูตามขั้นตอนที่ระบุในแผน ดังมีขั้นตอนต่อไป

5.3.1 วางแผนการสอน

5.3.2 ปฏิบัติการสอน

5.3.3 วัดผล/ประเมินผล

จากศึกษาการปฏิบัติตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล สรุปได้ว่า การปฏิบัติในการนำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ไปใช้ปฏิบัติจริงกับนักเรียนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ระยะสั้นที่ระบุไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยการกำหนดเนื้อหาหรือทักษะที่จะสอน กำหนดเทคนิคหรือวิธีสอน สื่อหรือวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้สอน กำหนดสิ่งเสริมแรงกำหนดเครื่องมือและเกณฑ์การวัดผลประเมินผลปฏิบัติการสอนตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

5.4 ขึ้นสรุปผลการดำเนินงานการใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

5.4.1 ประชุมเพื่อติดตาม ประเมินผลเมื่อดำเนินการใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ไประยะหนึ่งหรือเมื่อแผนสิ้นสุดลง จะต้องมีการประชุมคณะกรรมการจัดทำ

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อทำการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน ว่ามีพัฒนาการมากน้อยเพียงใด

5.4.2 การรายงานผลการประเมินการใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ผู้รับผิดชอบหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง รวบรวมผลการประเมินมาจัดทำรายงานความก้าวหน้าของพัฒนาการของผู้เรียนรายบุคคล ให้เห็นอย่างชัดเจน เช่น อาจนำเสนอในรูปแบบของกราฟแท่ง เป็นต้น เพื่อเสนอต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

5.4.3 การปรับปรุงและการพัฒนาแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล หากการประเมินผลการใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล แล้วพบว่าผู้เรียนไม่มีการพัฒนาตามเป้าหมายที่ระบุไว้ในแผน คณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ต้องร่วมกันปรับปรุงแผนหรือจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลใหม่

4.4 การจัดทำสรุปรายงานประจำปีการศึกษา เมื่อสิ้นสุดปีการศึกษา ผู้รับผิดชอบจะต้องสรุปการประเมินผลการทำงานจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ของนักเรียนรายบุคคลที่ทำมาตลอดปีการศึกษา เพื่อส่งต่อข้อมูล ไประดับชั้นสูงขึ้นหรือสถานศึกษาอื่น โดยมีข้อเสนอแนะในการจัดทำจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลใหม่ต่อผู้ที่รับผิดชอบนักเรียนในปีการศึกษาถัดไป

จากศึกษาการสรุปการดำเนินงานการใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล สรุปได้ว่า การประชุมเพื่อติดตาม ประเมินผลการทำงาน การรายงานผลการประเมินการใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และจัดทำสรุปรายงานผลเมื่อสิ้นสุดปีการศึกษาเพื่อส่งต่อผู้รับผิดชอบนักเรียนในปีการศึกษาต่อไป

บริบท โรงเรียนการศึกษาพิเศษ

ประคอง ผลพิชญานันท์ (2552 : 9) ได้กล่าวว่า โรงเรียนพิเศษเฉพาะความพิการ เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาพิเศษประเภทความพิการ โดยแยกเป็น 4 ประเภทคือ บกพร่องทางสติปัญญา บกพร่องทางการได้ยิน บกพร่องทางการเห็น บกพร่องทางร่างกายซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบกพร่องทางสติปัญญาและบกพร่องทางการได้ยิน โดยจัดในทุกระดับชั้นตั้งแต่ชั้นเตรียมความพร้อมก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา มีทั้งการศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ และปัจจุบันมีโรงเรียนที่เปิดการศึกษาเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ โดยเน้นให้มีการจัดทำโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคลเพื่อพัฒนาเด็กให้ตรงตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2553 : 5) ได้ให้ความหมายของโรงเรียนการศึกษาพิเศษว่า โรงเรียนที่จัดการศึกษาพิเศษในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษของสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ รวม 43 โรงเรียน ใน 35 จังหวัด ที่มีภารกิจจัดการศึกษาในทุกระดับการศึกษา (อนุบาล- ม.ปลาย) ในรูปแบบโรงเรียนประจำให้กับเด็กและกลุ่มเยาวชนคนพิการในวัยเรียนทั้ง 9 ประเภทความพิการ โดยตั้งชื่อเป็น 4 ประเภทความพิการ ได้แก่ โรงเรียนสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญา การเห็น ทางการได้ยิน และร่างกายหรือสุขภาพ โดยมีประวัติความเป็นมาดังนี้

รุ่งโรจน์ นิ่มนวลเกตุ (2546: 30-34) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทยมีความประวัติเป็นมาตามลำดับดังนี้

ในพ.ศ. 2478 การตราพระราชบัญญัติประถมศึกษาภาคบังคับ ประกาศยกเว้นให้เด็กพิการไม่ต้องเข้าเรียน

พ.ศ. 2482 นางสาวเจนวิฬ คอลฟิลด์ (พ.ศ. 2431-2515) สตรีตาบอดชาวอเมริกันริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอด กรุงเทพมหานคร พร้อมกับได้มีคณะบุคคลร่วมจัดตั้งมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์

พ.ศ. 2494 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กพิการประเภทต่าง ๆ ได้แก่ เรียนซ้ำ ตาบอด หูหนวก ร่างกายพิการและเจ็บป่วยเรื้อรัง โดยทดลองเปิดโครงการและโรงเรียนพิเศษเฉพาะความพิการ โดยกรมสามัญศึกษาจัดตั้งหน่วยทดลองสอนเยาวชนหูหนวก 1 ห้องเรียนในโรงเรียนเทศบาล 17 วัด โสมนัสวิหาร กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2495 มีการจัดตั้งมูลนิธิเศรษฐเสถียร ขึ้นเพื่อร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการเปิดเป็นโรงเรียนสอนคนหูหนวกในปีต่อมา และเปลี่ยนชื่อมูลนิธิเดิมเป็น มูลนิธิอนุเคราะห์คนหูหนวกแทน โดยใช้ที่ดินพร้อมอาคารติดของคุณหญิงโต๊ะ นรเนติบัญชากิจ บริจาคเป็นสถานที่เรียนปัจจุบัน โรงเรียนเปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนเศรษฐเสถียร และในปีพ.ศ. 2507 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถได้โปรดเกล้าฯทรงรับมูลนิธิอนุเคราะห์คนหูหนวกไว้ในราชินูปถัมภ์มูลนิธิจึงมีชื่อใหม่เป็น มูลนิธิอนุเคราะห์คนหูหนวกในพระบรมราชินูปถัมภ์

พ.ศ. 2499 นักเรียนพิการตาบอดได้เข้าเรียนร่วมกับนักศึกษาปกติ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนเซนต์คาเบรียล กรุงเทพมหานครเป็นครั้งแรก โดยความช่วยเหลือของมูลนิธิคนตาบอดแห่งประเทศไทย

พ.ศ. 2500 กระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีการทดลองนำเด็กเรียนซ้ำเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนปกติระดับประถมศึกษาของกรุงเทพมหานครเป็นครั้งแรก 7 แห่ง คือ โรงเรียนพญาไท

โรงเรียนวัดชนะสงคราม โรงเรียนวัดพญาไฉน โรงเรียนวัดหนังก โรงเรียนวัดนิมมานรดี และ
โรงเรียนสามเสนนอก

พ.ศ. 2501 กรมสามัญศึกษา อนุมัติให้กองการศึกษาพิเศษจัดทำโครงการสอนเด็ก
เจ็บป่วยด้วยโรคโปลิโอ หรือไข้ไขสันหลังอักเสบ ในโรงพยาบาลศิริราช มีการก่อตั้งมูลนิธิ
สงเคราะห์คนพิการขึ้นเพื่อช่วยเหลือในการฟื้นฟูสมรรถภาพแก่เด็กเหล่านี้ ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยน
ชื่อเป็นมูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการในพระบรมราชูปถัมภ์ ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรม
ราชชนนี และจัดตั้งศูนย์บริการเด็กพิการขึ้นที่อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เพื่อช่วยเหลือ
เด็กพิการที่ยากจน และมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดหรือไกลจากโรงพยาบาลศิริราชใน
กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2504-2508 มูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการฯ ร่วมกับกองการศึกษาพิเศษ จัดตั้ง
โรงเรียนสอนเด็กพิเศษขึ้น โดยมีบุคลากรฝ่ายบริหารและทำการสอนจากกองการศึกษาพิเศษ
กรมสามัญศึกษา ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งต่อมา
กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม และสมเด็จพระศรีนคริน
ทราบรมราชชนนี ได้พระราชทานชื่อว่า โรงเรียนศรีสังวาล ในปีพ.ศ. 2508

พ.ศ. 2504 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งโรงเรียนสอนคนหูหนวกขึ้นอีกแห่ง
หนึ่งในเขตทุ่งมหาเมฆ กรุงเทพมหานคร และปัจจุบันนี้คือ โรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ

พ.ศ. 2505-2509 กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับความช่วยเหลือ
สนับสนุนด้านวิชาการ จากมูลนิธิอเมริกันเพื่อคนตาบอด โฟ้นทะเล (American Foundation
Overseas For the Blind) จัด โครงการทดลองสอนคนตาบอดให้เรียนร่วมกับเด็กปกติใน
โรงเรียนระดับประถมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร และได้ขยายโครงการออกสู่ภูมิภาค เป็น
ระยะเวลาสั้นๆ จนกระทั่งหมดงบประมาณขยายผล การดำเนินงานจึงอยู่เฉพาะในเขต
กรุงเทพมหานครเท่านั้น

พ.ศ. 2505-2507 มีการจัดตั้ง มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทยในพระ
บรมราชูปถัมภ์ขึ้นในพ.ศ. 2505 และชั้นเรียนพิเศษในโรงพยาบาลปัญญาอ่อนเมื่อพ.ศ.2506
เพื่อสอนเด็กปัญญาอ่อนอายุระหว่าง 7-15 ปี จัดตามระดับความสามารถเป็น 3 กลุ่ม คือระดับ
ระดับเรียนได้ ระดับฝึกได้ และระดับปัญญาอ่อนรุนแรง โดยที่กรมการแพทย์ กระทรวง
สาธารณสุขเป็นผู้ขอจัดตั้ง โรงพยาบาล และดำเนินการดังกล่าวในปีพ.ศ.2503 ภายหลังจากการ
สำรวจตัวอย่างเพื่อสำรวจจำนวนบุคคลปัญญาอ่อนของประเทศไทย และพบว่ามียุทธศาสตร์ 1
ของพลเมืองทั้งประเทศ (องค์การอนามัยโลก 2500) ในปีพ.ศ. 2507 โรงพยาบาลปัญญาอ่อน

ได้รับพระราชทานนามจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ว่า โรงเรียนราชานุกูล พร้อมทั้งพระราชทานรายได้จากการฉายภาพยนตร์ส่วนพระองค์ให้จัดสร้างอาคารเรียนภายในบริเวณโรงพยาบาลด้วย

พ.ศ. 2507 กรมสามัญศึกษา ขยายการเปิดชั้นเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ประเภทหูตึงขึ้นใน โรงเรียนพญาไทซึ่งเป็นชั้นเรียนพิเศษคู่ขนานกับชั้นเรียนประถมศึกษา มีครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้สอนและฝึกแก้ไขการพูดให้นักเรียนชั้นเรียนร่วมในลักษณะอื่นๆ เกิดขึ้นด้วยในเวลาต่อๆ มา

พ.ศ. 2512-2516 กรมการฝึกหัดครูอนุมัติการจัดตั้งศูนย์ทดลองสอนเด็กหูพิการ ชั้นเด็กเล็กขึ้นในวิทยาลัยครูสวนดุสิต พร้อมทั้งเปิดสอนวิชาการศึกษาพิเศษ ในระดับปริญญาตรี เป็นแห่งแรกในปีพ.ศ.2513 ได้จัดให้เด็กอนุบาลปกติเข้าเรียนร่วมกับเด็กอนุบาลหูตึง ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการจัดการเรียนร่วมแบบหนึ่งที่เรียกว่า Reversed integration จนกระทั่งปีพ.ศ. 2516 จึงได้ส่งเด็กหูตึงเข้าเรียนร่วมในระดับชั้นประถมศึกษา ณ โรงเรียนพญาไท

พ.ศ. 2513 กรมการฝึกหัดครูจัดให้มีบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิเศษแก่ครอบครัว โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้คำแนะนำพ่อแม่ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กพิการซึ่งมีอายุระหว่าง 0-7 ปี เพื่อให้เด็กได้พัฒนาไปตามขั้นตอนเช่นเดียวกันกับเด็กปกติ โดยเริ่มต้นจากการให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น และเมื่อเด็กมีความพร้อมที่จะเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติจะส่งต่อให้เด็กเข้าเรียนร่วมทั้งในระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษา

พ.ศ. 2520-2531 มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนในพระราชานุอุปถัมภ์ ประกาศจัดตั้งโรงเรียนสำหรับเด็กและบุคคลปัญญาอ่อน ขยายงานไปสู่ภูมิภาคหลายแห่งคือ ในปีพ.ศ. 2520 ได้เปิด โรงเรียนปัญญาอ่อนระดับเรียนได้ โดยได้รับความร่วมมือกับกองการศึกษาพิเศษในด้านบุคลากร ปีพ.ศ. 2521 ขยายงานจัดตั้งโรงเรียนในอารักขาฝึกอาชีพบุคคลปัญญาอ่อนในโรงเรียน และที่ศูนย์ฝึกวิชาชีพหญิง ที่จังหวัดนครปฐม ปีพ.ศ. 2524 ขยายงาน ไปสู่ภาคเหนือ โดยจัดศูนย์สงเคราะห์เด็กปัญญาอ่อนภาคเหนือ ที่จังหวัดเชียงใหม่ ปีพ.ศ. 2526 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่จังหวัดอุดรธานี และปีพ.ศ. 2530 ในภาคใต้ ที่จังหวัดสงขลา ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น สงขลาพัฒนาปัญญา แล้วโอนให้เป็นโรงเรียนของรัฐไป งานมูลนิธิยังได้ขยายไปสู่กลุ่มเด็กที่ปัญญาอ่อนรุนแรง และเด็กปัญญาอ่อนก่อนวัยเข้าเรียน โดยในปีพ.ศ. 2525 ได้จัดตั้งศูนย์ฝึกเด็กปัญญาอ่อนประเภทการปัญญา ที่เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร และในปีพ.ศ. 2527 จัดตั้งศูนย์พัฒนาปัญญาอ่อนวัยก่อนเข้าเรียนในชุมชนคลองเตย กรุงเทพมหานคร เพื่อกระตุ้นพัฒนาการด้านต่างๆ และเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กเหล่านี้ก่อนเข้าเรียนในโรงเรียนพิเศษ

หรือโรงเรียนปกติ จากนั้นยังขยายงาน ไปเปิดศูนย์พัฒนาเด็กที่ชุมชนอื่นๆ อีก 1 แห่งคือ ที่บางเขน ในปีพ.ศ. 2531 มุลนิธิฯ ได้เริ่ม โครงการจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพแบบ โรงงานอารักร์พร้อมทั้งฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพแก่บุคคลปัญญาอ่อนวัยผู้ใหญ่ และได้รับพระราชทานชื่อว่า ศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาคาร ตั้งอยู่ที่ซอยมหาการุณย์ จังหวัดนนทบุรี

พ.ศ. 2523-2530 กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา ได้ขยายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยรับโอนโรงเรียนกาวีละอนุกุล จังหวัดเชียงใหม่ (พ.ศ. 2523) เดิมชื่อ โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์กาวีละวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนขึ้นกับค่ายกาวีละ และจัดตั้งโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี (พ.ศ. 2530) ขึ้นเป็นโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้เข้าเรียนร่วมในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์อีก 4 แห่งในภูมิภาค คือ ที่จังหวัดนนทบุรี กาญจนบุรี เลย และสุราษฎร์ธานี ต่อมาได้จัดตั้งโรงเรียนชุมพรปัญญานุกูลกับ โอนโรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญาจาก มุลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนฯ มาอีก 1 โรงเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สุรพล แสนบุญ (2547 : 83-84) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาบุคลากรเพื่อจัดทำโปรแกรมการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล สำหรับคนพิการ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาโดยสรุปพบว่า การอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดทำโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล สำหรับคนพิการโดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการและการสอนระหว่างปฏิบัติการ ทำให้เจ้าหน้าที่ศูนย์มีความรู้และความสามารถในการจัดทำโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล ได้โดยโปรแกรมการเขียนมีความสมบูรณ์ขึ้นมีองค์ประกอบสำคัญที่ครบถ้วน และองค์ประกอบสอดคล้องกัน จึงอาจกล่าวได้ว่า วิธีการพัฒนาทำให้บุคลากรมีความรู้เพิ่มขึ้นในการเขียนโปรแกรมการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

นิรติศัย ชินกะธรรม (2547 : 79-80) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาบุคลากรในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ศูนย์การศึกษาพิเศษเขต 11 จังหวัดนครราชสีมาผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพปัญหาบุคลากรครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยเฉพาะการเขียนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลในหัวข้อที่ 3 คือ การวางแผนการจัดการศึกษา บุคลากรครูเขียนไม่ถูกต้องและไม่สอดคล้องกับความต้องการ

ต้องการจำเป็นของนักเรียนพิการแต่ละคน ส่งผลให้การเรียนการสอนขาดประสิทธิภาพ ภายหลังพัฒนาบุคลากรด้านการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ให้กับนักเรียนพิการ ได้ถูกต้องสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคลมากขึ้น

2. วิธีการพัฒนา (1) ในยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาดูงานพบว่าบุคลากรผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จำนวน 6 คน มีความรู้ความเข้าใจเกิดความตระหนักในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เพราะทุกคนให้ความสนใจและตั้งใจในการศึกษาดูงานมีการซักถามปัญหาและขอคำแนะนำเอกสารกลับมาเป็นตัวอย่าง ในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (2) ในยุทธศาสตร์การอบรมเชิงปฏิบัติการพบว่าบุคคลากรกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจำนวน 5 คน มีความรู้ความเข้าใจมีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ให้กับนักเรียนพิการ ได้ถูกต้องสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล ได้ครบทั้ง 6 หัวข้อ คิดเป็นร้อยละ 83.33 ของจำนวนผู้ศึกษาค้นคว้า และบุคลากรกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าอีก 1 คน เขียนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ได้ถูกต้อง 5 หัวข้อ ส่วนหัวข้อที่ 3 เขียนไม่ตรงตามความต้องการจำเป็นของนักเรียนพิการ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 16.67 ตามแบบบันทึกแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่จัดทำและส่งตรวจในขณะอบรมเชิงปฏิบัติการในยุทธศาสตร์การนิเทศ พบว่าหลังจาการนิเทศบุคลากรกลุ่มค้นคว้าวิจัยทั้ง 6 คน มีความรู้ความเข้าใจและมีความมั่นใจ สามารถเขียนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลได้ถูกต้องครบทั้ง 6 หัวข้อ และเขียนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลส่งตรวจครบทุกคน ดังผลการสัมภาษณ์และการตรวจแบบบันทึกแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

โดยสรุปการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยกลยุทธการพัฒนา คือการศึกษาดูงาน การอบรมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศครั้งนี้ ถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ของผู้ศึกษาค้นคว้าและและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าที่ดำเนินการให้บรรลุความมุ่งหมายและแผนในการดำเนินงาน ทำให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและลงมือปฏิบัติในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ซึ่งเป็นคู่มือในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนนักเรียนพิการและสามารถนำไปใช้ได้จริง หากจะนำไปใช้ควรมีการพัฒนาบุคลากรตามยุทธศาสตร์การพัฒนาน้อย 2 กิจกรรม

เหรียญ บุญสิน (2547 : 130-133) ศึกษาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า สภาพปัญหาในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความต้องการในการทำวิจัยด้านกระบวนการ ขึ้นกำหนดวิธีการ การแก้ปัญหาต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ

ครูผู้สอนที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน มีความต้องการในการทำวิจัยในชั้นเรียนในด้านกระบวนการต่างกัน

จากงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า ในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสนใจและส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนและทำให้ครูผู้ปฏิบัติงานวิจัยเกิดความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ การส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของการวิจัยในชั้นเรียน การให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำการวิจัยในชั้นเรียน การให้ความสำคัญกับการวิจัยในชั้นเรียน การมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำการวิจัยในชั้นเรียนและความก้าวหน้าในตำแหน่งงานของครูผู้ทำการวิจัยในชั้นเรียน โดยมีตัวแปรที่เกี่ยวกับขนาดโรงเรียน ประสบการณ์การบริหาร และการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในสถานศึกษา

สุวรรณ บัวพันธ์ (2548 : 91-92) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรเพื่อจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล สำหรับคนพิการ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาโดยสรุป พบว่าการใช้กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ ทั้งจากการให้ความรู้ในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลสำหรับคนพิการ การฝึกเขียนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล การนำเอาแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลไปสอนนักเรียนพิการ และกิจกรรมการสอนงานระหว่างปฏิบัติการ (On the Job Training) พบว่าการพัฒนาบุคลากรเพื่อการทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล สำหรับคนพิการ บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดทำให้บุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำ จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาศักยภาพคนพิการ

สุรัชย์ โสภภาพรม (2549 : 75-77) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุบลราชธานีที่มีต่อการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 พบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุบลราชธานีโดยรวมเห็นด้วยในระดับมากต่อการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุบลราชธานีที่มีต่อการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับที่ 2

พุทธศักราช 2545 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุบลราชธานีที่มีเพศ วุฒิ การศึกษา เขตพื้นที่ที่สังกัดประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง อายุราชการและขนาดโรงเรียน ต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ประกอบ ผลพินิจญานันท์ (2552 : 81-83) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหา การดำเนินการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ในโรงเรียนพิเศษเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า

1. ปัญหาในการดำเนินการจัดการศึกษาตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนในโรงเรียนเฉพาะทาง ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาสภาพปัญหาแต่ละด้าน พบว่าด้านสรุปผลการ ดำเนินงานการใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้าน การปฏิบัติตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ด้านการเตรียมการจัดทำแผนการจัด การศึกษาเฉพาะบุคคล และด้านการดำเนินการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ตามลำดับ

2. แนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาตามแผนการจัด การศึกษาเฉพาะบุคคล พบว่าควรให้ความสำคัญกับเรื่องต่อไปนี้ 1) การมีส่วนร่วม ของครู ผู้ปกครองนักสหวิชาชีพ 2) ทางปฏิบัติตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ซึ่งเป็น สิ่งสำคัญที่โรงเรียนต้องการมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการจัดทำ แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล 3) ทางการทดสอบเด็กโดยคณะสหวิทยาการ ซึ่งมีปัญหา การขาดแคลนนักสหวิชาชีพ

กฤษฎา สุภสร (2552 : 88-89) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษา ในการเตรียมการเพื่อรองรับการกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทในการเตรียมการเพื่อรองรับการกระจาย อำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง ด้าน การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและด้านการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตาม มาตรฐานการศึกษาของชาติโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ที่มี ตำแหน่งและปฏิบัติงานในสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหาร

สถานศึกษาในการเตรียมการเพื่อรองรับการกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บรรจง นายศรีวรรณ (2552 : 56-57) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคพลินธุ์ เขต 2 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนตามความคิดเห็นของผู้บริหารศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคพลินธุ์ เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ไวน์ Wayne (1980 : 145) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารรัฐนิเทศการจัดการศึกษาของครูใหญ่ โรงเรียนระดับประถมศึกษา โดยมิตัดดูประสงค์ของการวิจัยเพื่อการศึกษาบทบาทการนิเทศการศึกษาของครูใหญ่ ในเรื่องหน้าที่ความรับผิดชอบและเรื่องเครือข่ายของงานนิเทศและวิธีการนิเทศโดยใช้ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาในเวอร์จิเนีย จำนวน 278 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า ในด้านความรับผิดชอบและขอบข่ายงาน ผู้รับผิดชอบมาก คือครูใหญ่ และงานนิเทศในส่วนของงานผู้สอนทำหน้าที่น้อยมากเกี่ยวกับเวลาที่ใช้ในการทำงานที่ครูใหญ่ใช้เวลาน้อยที่สุดเกี่ยวกับการใช้วัสดุ ส่วนงานที่ครูใหญ่ใช้มากที่สุดคืองานนิเทศภายใน งานเกี่ยวกับหลักสูตร งานการสอนและแนะแนว ในด้านการใช้ใดผลได้แก่การเยี่ยมชมชั้นเรียน การประชุมกับครู ส่วนวิธีที่ได้ผลน้อยที่สุดคือ วิธีการใช้เอกสาร

คาร์สัน Carlson (1996 : 167) ได้ศึกษารายกรณีเกี่ยวกับบทบาทของครูใหญ่ในช่วง ค.ศ. 1990- 1994 ซึ่งเป็นช่วงเวลาการปฏิรูปการบริหาร โรงเรียนในชิคาโก รายงานการวิจัยระบุว่า ในอดีตการปฏิบัติงานของครูใหญ่ เป็นการบริหารในระบบราชการมุ่งรับผิดชอบต่อเขตพื้นที่และหน่วยงานส่วนกลาง แต่ในปัจจุบันหลังจากรูปแบบแล้ว ครูใหญ่มีบทบาทเด่น 3 เรื่องคือ 1) เป็นผู้จัดการที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จ โดยรับผิดชอบต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ การบริหารจัดการเกี่ยวกับส่วนการอำนวยความสะดวก การวางแผนกลยุทธ์ และการบริหารต้นทุน การงบประมาณและค่าใช้จ่าย 2) การอำนวยความสะดวกเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา 3) การมีบทบาทคล้ายคลึงนักรบการเมือง กล่าวคือ ยังคงรักษาความสัมพันธ์กับหน่วยงานท้องถิ่น และหน่วยงานกลางเหมือนในช่วงการบริหารแบบรวมอำนาจ ครูใหญ่มีภาระหน้าที่แสดงบทบาท 3 ประการนี้อย่างกลมกลืน

ไปโกส Bigos (1997 : 1509) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทหน้าที่พฤติกรรมและกิจกรรมของผู้บริหารในการนำหลักสูตรไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงโรงเรียนในท้องถิ่น

ผู้ให้ข้อมูลคือผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 67 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารอ้างถึงหลักสูตรที่ผู้ตรวจสอบนำไปใช้บ่อยที่สุด และนำมาใช้เป็นแนวนโยบาย วิธีการทำงานและฝึกทดสอบการใช้และเชื่อว่าไม่ใช่เหตุผลที่เพียงพอ ผู้บริหารได้ร่วมมือกับผู้ตรวจสอบเพื่อช่วยส่งเสริมจุดยืนในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาระบบโรงเรียนให้แข็งแกร่ง การให้ข้อมูลที่ปรึกษาภายนอกที่จะช่วยรวบรวมข้อมูลและสนับสนุนให้มีการปรับปรุงระบบโรงเรียนของผู้บริหารให้เป็นจริงได้ ผู้บริหารที่มีประสบการณ์สูงชอบเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้ตรวจสอบมากกว่า ผู้บริหารมีความเชื่อว่าพวกเขาเป็นแรงจูงใจที่จะช่วยเพิ่มระดับการดำเนินงานการทำงานให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้ โดยจุดเด่นและบทบาทของผู้ตรวจสอบ และการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงด้วยกัน

วัตสัน (Watson, 2003 : 181) ได้ศึกษาการวิเคราะห์การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลสำหรับนักเรียนหูหนวก / นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) เพิ่มมากขึ้น และมีการนำไปใช้ปรับมากขึ้น คณะกรรมการการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) มีการพัฒนาวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายเพิ่มมากขึ้น เช่นเดียวกัน แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) สำหรับนักเรียนหูหนวก / นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างซึ่งมีผลอย่างยิ่งต่อนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

จาทาลา (Jatala, 2004 : ออนไลน์) ได้ศึกษาลักษณะและการใช้หลักสูตรการศึกษาพิเศษจากครุการศึกษาพิเศษ ผลการศึกษา พบว่า 1. ครูการศึกษาพิเศษมีความเชื่อว่าแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล คือ หลักสูตรของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ 2. ไม่มีวิธีการ หรือหลักเกณฑ์ใดที่ระบุว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องในการจัดทำหลักสูตรของการศึกษาพิเศษ 3. การออกแบบหลักสูตรการศึกษาพิเศษ นั้นไม่สามารถที่จะสอนกันได้เพราะหลักสูตรของแต่ละคนไม่เหมือนกัน

กรอฟท์ (Groft, 2006 : ออนไลน์) ได้ศึกษาเรื่องการเลือกรูปแบบการจัดการศึกษาอย่างไร ในการสอนเด็กออทิสติกของผู้ชำนาญการพิเศษด้านการศึกษาพิเศษ จากการศึกษาพบว่า วิธีการที่ทีมผู้ชำนาญการพิเศษมีความเห็นว่าเป็นวิธีที่เหมาะสมในการใช้สอนเด็กออทิสติก คือแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เพราะเป็นวิธีที่เกิดจากการร่วมมือกันในการจัดการศึกษา ซึ่งมีความแตกต่างจากวิธีอื่น และเป็นแผนการศึกษาที่เป็นทำขึ้นสำหรับ

นักเรียนเป็นรายบุคคล ทำให้ครูมีข้อมูลที่ชัดเจนสามารถนำไปร่วมมือกันพัฒนานักเรียนได้จนบรรลุจุดประสงค์

ซิก (Schick, 2007 : ออนไลน์) ศึกษาเรื่องการปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล : ผลกระทบต่อการร่วมมือกันและความเข้าใจเรื่องประโยชน์ของของแผน IEP ของครูผลการศึกษา พบว่าครูใช้กระบวนการร่วมมือกันในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลในระดับมาก และครูมีความเห็นว่าแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล นั้นเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ สามารถใช้เป็นเครื่องมือกำหนดแนวทางในการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เป็นอย่างดี การร่วมมือกันมีความสำคัญต่อการพัฒนาแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลและเวลาเป็นปัจจัยสำคัญ อย่างหนึ่งที่มีผลต่อการพัฒนาแผนการจัดการศึกษาส่วนบุคคล และจากการศึกษาพบอีกว่า ครูที่สอนนักเรียนระดับประถมมีความรู้ความเข้าใจเรื่องประโยชน์ของ IEP มากกว่าครูมัธยม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพอสรุปได้ว่า ผู้บริหารที่สามารถจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลได้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องรู้หลักการและวิธีการการจัดเตรียมในการดำเนินการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล มีการจัดการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ โดยมีการประชุม พบปะหารือ จากทุกฝ่าย โดยมีการสรุปการดำเนินงานเป็นประจำทุกสิ้นปีการศึกษา และความสำคัญประการหนึ่งที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญคือความแตกต่างเฉพาะบุคคลของเด็กพิการแต่ละบุคคล